

שגדול מי שחוקר בהבנת הלב ובזכרון נעורים ממי שחוקר על-פי קונקורדנציה. אף הם היו טוענים כנגדו שהרגשת לב אינה מדע, ואף הוא היה לו מה ששייב להם אלא שתק מפני כבודם באקדמיה.

אותם ימים היה דוקטור טוויל עסוק בהשלמת תכריך שירים חדשים להלוי. באקראי גילה אותם. מדובקים היו בתוך כריכה של פירוש לתלמוד ירושלמי זֶהב הָאָרֶץ בדפוס ישן נושן. טרח וקילף את דף הכריכה, אימץ את עיניו והעתיק אותם. שבעה נקיים ישב על כל קוץ וקוץ וכבר כתב להם מקורות וביאורים. שנתיים תמימות ארכה המלאכה. לא נותר לו אלא להעתיק את הניקוד. והרכה הוא מקפיד בניקוד, מפני שאין ניכר בכתב־היד שווא מפני צירי וקמץ מפני סגול, וחס לו שיטעה בניקוד תיבה אחת. מעשה היה וכתב חוקר אחד שיר של הנגיד וניקד צירי במקום סגול במלה בְּזָכֶר, וכתב הדוקטור טוויל מאמר ארוך והכתירו בשם צֶרֶת הַצִּירִי וסְגֻלַּת הַסְּגוּל, והראה מן המקרא ומן המשנה שלא צירי צריך להיות שם אלא סגול, והוכיח את העם על הזנחת דקדוק הלשון, ואף רמז למכתב של ביאליק לסופר אחד על שהחליף חולם בקמץ קטן. אחר שיצא המאמר חילק אותו בין ידידיו, וקילסו אותו חכמים. לאחר ימים השיב אותו החוקר בעיתון אחר תשובה קצרה והכתיר אותה בשם שָׁוָא נָע וְתוֹכַחַת שָׁוָא, וכתב שם שלא היה הדוקטור טוויל צריך לטרוח על מה שתינוקות של בית רבן יודעים אותו, אלא שנפלה טעות אצל המעתיק, והשווא נע מאות לאות, ונדמה כצירי.

מרוב טרחתו בעבודה נתייגע. ביקש לנוח מעט. ואין מנוחה אצל החכמים אלא בדברי חוכמה. כיוון שהשבת קודם פורים היתה, עיין באָדוֹן חֶסֶדָּךְ להלוי שנהגו הקהל בעירו לקרוא קודם לקריאת התורה בשבת זְכוּר, לפי שמסופרת בו פרשת המגילה באלפ"א בית"א. כיוון

שהגיע לאות רי"ש ראה כתוב: רַחֲשֶׁה אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּאִמְרֵי שֹׁפָר. זכר שבסידור ארם-צובא שתי נוסחאות יש באות רי"ש. והסבירו הזקנים שמעשה יש בדבר, שכשהיה רבי יהודה הלוי עסוק בכתיבת הפיוט אָדוֹן חֲסִדָּךְ נתעלם ממנו חרוז לאות רי"ש. כמה וכמה חרוזים עלו לפניו באות רי"ש ולא נשאו חן בעיניו. רבי אברהם אבן עזרא עני מרוד היה והתארח על שולחנו של ריה"ל. כששמע שעל כך הוא עֲצָב כתב על פתקה, רַחֲשֶׁה אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּאִמְרֵי שֹׁפָר והשלים החרוז. השליך הפתקה לתוך הבוסתן, מצא אותה רבי יהודה הלוי, נשא החרוז חן לפניו וכתבו בפיוט. נקפו ליבו, שחרוז אחד איננו שלו. אחר כמה שנים החליף אותו בחרוז משלו, וכך נשתמרו בידינו שתי נוסחאות לאות רי"ש בפזמון. אחת של רבי אברהם אבן עזרא:

רַחֲשֶׁה אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּאִמְרֵי שֹׁפָר

בְּשֵׁם מְרֻדְכִי וְנִכְתָּב בְּשֹׁפָר

בְּקֶשׁ וְנִמְצָא לִפְנֵי צְבִי עֹפָר

כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ.

ואחת של רבי יהודה הלוי:

רָצָה הָאֶחָד לְשֹׁמֵר כְּפָלִים

מִשְׁמֶרְתּוֹ וּמִשְׁמֶרֶת חֲבֵרוֹ שְׁתֵּי יָדַיִם

וְהַשְׁנֵי סָם בְּסֶפֶל הַמַּיִם

שָׁם שָׁם לוֹ.

ומנהג היה בחלב, ששנה אחת אמרו של הלוי ושנה אחרת של אבן עזרא. דוקטור טוויל, ששנים של מחקר קשרו ידידות בינו לבין רבי יהודה הלוי, נצטער באותה שעה בצערו של הלוי. הוא, שכל מכמני הלשון היו פרושים לפניו כשמלה וכתב פיוט ארוך חרוז כולו לפנינים לפי סיפור המגילה ומדרשיה, נעלם ממנו בית אחד והוכרח להכניס